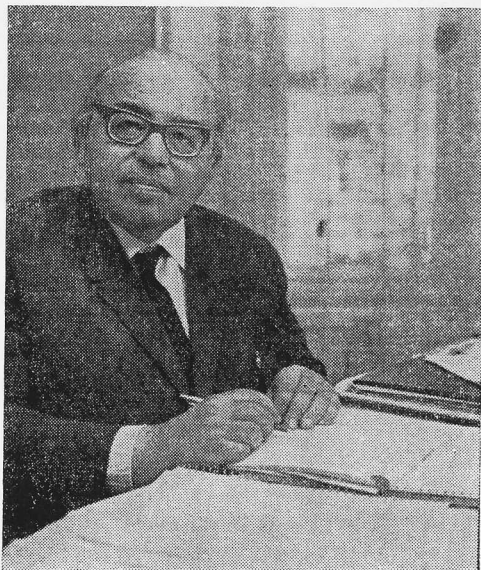

TÁRSASÁGI KÖZLEMÉNYEK

Búcsúbeszéd Radó Sándor (1899–1981) ravatalánál¹

Mély fájdalommal veszek búcsút RADÓ SÁNDORTól, a geográfustól, a Magyar Földrajzi Társaság tiszteletbeli elnökétől, aki közel egy évtizeden keresztül elnökként töretlen lelkesedéssel, nagy energiával dolgozott, és oroszlánrésze volt abban, hogy Társaságunk tizenegyedik évtizedét az egyik legeredményesebb, legvirágzóbb szakaszaként értékelhetjük.

Nehéz és csaknem lehetetlen e kegyeletteljes, gyászos percekben kellőképpen méltatni és értékelni egy hosszú, tetteiben igen gazdag, sokoldalú és világszerte ismert egyéniség tevékenységét. A forradalmár informátort, az inspiráló és koncepciózus szerkesztőt, a geográfust, a kartográfust élete sorsfordulóin és jubileumi éveiben, hazai és nemzetközi méretekben már többször méltatták, nemcsak tudományos

folyóiratokban, hanem számos könyvben és politikai orgánumokban egyaránt, szerte a világban.

Abban a szerencsében részesültem, hogy az elmúlt több mint negyedszázad során RADÓ SÁNDORNak pályatársa lehettem. Gyakran és szorosan egymás mellett dolgozhattunk a (magyar) földrajz és térképészet tudományának művelésében és irányításában. Úgy ismertem meg, mint akinek a munka, a forradalmiság, az újításra törekvés, a marxista internacionalizmus, a szocialista hazafiság együttesen életeleme volt. Mindezen keresztül pályatársaira nagy hatással volt, és példát mutató munkatársainak, tanítványainak.

Mint tudós, a Magyar Tudományos Akadémia Földrajzi Bizottságának, majd Kartográfiai Bizottságának elnöke azon

¹ Elmondta PÉCSI MÁRTON, Társaságunk elnöke 1981. augusztus 27-én.

fáradozott, hogy tudományterülete kutatáseredményeit a gyakorlat, a magyar népgazdaság minél hatékonyabban és szélesebb körben hasznosíthassa.

Több irányú kartográfiai vezető tevékenysége mellett mintegy két évtizeden át a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Gazdaságföldrajzi Tanszékének professzora volt. Irányítása és közreműködése révén a magyar gazdaságföldrajz legalapvetőbb kézi-, ill. tankönyvei készültek el. RADÓ SÁNDOR nevéhez fűződik a marxista magyar politikai földrajz egyetemi oktatása, a műfajának kialakítása, amelynek szemléletét tudományos közleményekben, világméretre érvényes tárgyi anyagát pedig Nemzetközi Almanachjában tette közzé. E műve rövid idő alatt öt kiadásban, köztük németül is megjelent.

Hosszú időn keresztül a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Földtudományi Szakosztályának nemcsak irányító elnöke, hanem nagy aktivitású propagandistája volt, járva az országot, a gyárakban, művelődési otthonokban tartott előadásai a közművelődést is magas szinten szolgálta. A földrajznak a közművelődésben betöltendő fontos szerepét állandóan hangsúlyozta, és ennek érdekében memorandumokat készített, olykor személyesen járt felsőbb fórumokon, harcosan kiállva és érvelve annak bizonyításáért, hogy a szocialista társadalom tudatának formálásához a népgazdaság különböző területein dolgozó állampolgároknak a mai földrajz mennyire fontos szemléletet és tárgyi anyagot nyújt.

A szocialista és a haladó világ számára elévülhetetlen politikai tevékenysége mellett mérföldkö jelentőségű alkotásaival rajzolta be nevét a magyar és a nemzetközi kartográfiai történetébe: Magyarország Nemzeti Atlasza, majd Magyarország tervezési-gazdasági körzeteinek 6 hatalmas kötetben, az ő koncepciója szerint készült atlasza műfajában és gyakorlati hasznosíthatóságában is úttörően első a világon.

Az ő javaslatára és irányításával évtizedes nagy munkával — főként a Szovjetunió és a szocialista országok kartográfiai szakemberei és kiadói együttműködésével — készült el Földünk (1 : 2,5 milliós méretű) 234 térképből álló nemzetközi világtérképe. Bár elkészítését az elmúlt száz évben többször tervezték, de végül is megvalósítása RADÓ SÁNDORRA várt. Ezt a nemzetközi világtérképét a kortársak a jelenkor egyik legkiemelkedőbb térképészeti alkotásának minősítik. Ennek demonstrálására hadd, idézzem a Nemzetközi Kartográfiai Társulat elnökének — K. SZALISCSEV akadémikusnak — RADÓ életművének tudományos értékelése alkalmá-

val írt sorait: „Akaratlanul felmerül a gondolat, melyik tudós állított fel annyi mérföldkövet a térképészet háború utáni fejlődésének útján, mint RADÓ SÁNDOR? Vajon hányan mérhetik össze magukat RADÓ SÁNDOR iniciatívájával és energiájával? ... Ő a tudós és a tudományszervező mintaképe”. (Földr. Közl. 1974. 4. sz. 287. old.).

RADÓ SÁNDOR a magyar polgári térképészetet világhírnévre emelte, saját művein kívül az irányítása alatt nevelkedett szak-kartográfusok tevékenysége révén. A világon mindenütt ott volt: az IGU, ENSZ, UNESCO, FAO szervezeteiben és rendezvényein, ahol a szaktudományát és a hazai térképészetet képviselhette. Fáradszónaként az utazásban, tulajdonképpen napjaink modern világutazója volt.

Már a két világháború között — többek közt — beutazta a Szovjetunió valamennyi légi-, vasút- és víziútvonalát a Szovjetunióról szóló földrajzi ismertetője elkészítéséhez. Világméretű utazásának megfigyelési eredményeit térképek, atlaszok, enciklopédiák lapjaira írta, rögzítette le.

Elévülhetetlenek az érdemei a nemzetközi tapasztalatcsere-lehetőségek kiépítésében is, különösen a szovjet és a magyar geográfia kapcsolatainak fejlesztésében és az együttműködésben. Ennek elismerésül előbb a Szovjetunió Földrajzi Társasága választotta tiszteletbeli tagjává, majd az Állami Lomonoszov Egyetem fogadta díszdoktorává.

„Egy magyar geográfus hatvanéves kapcsolata a szovjet földrajzzal” c. önvalólamása a Földrajzi Közlemények 1977. évi évfolyamában nem mindennapi dokumentumot őriz, többek között LENINNEL való találkozásáról.

A nemzetközi tudományos életben betöltött igen aktív szerepése elismeréseként több más külföldi földrajzi társaság is tiszteletbeli, ill. külföldi tagjává választotta (Olaszország, Franciaország, Nagy-Britannia, USA, Bulgária, NDK). Az MFT Lóczy-éremmel, az NDK Földrajzi Társasága pedig A. Humboldt emlékéremmel tüntette ki.

Gazdag és igen eredményes élettevékenységét a Magyar Népköztársaság Elnöksége Kosuth-díjjal, majd az Állami Díj első fokozatával ismerte el. Ezenkívül katonai, politikai, forradalmi tevékenységével számos kitüntetést érdemelt ki; többek közt tulajdonosa volt a Szocialista Magyarországról Érdemrendnek, a legmagasabb szovjet hadikitüntetésnek, a Honvédő Háború Érdemrend I. fokozatának.

Megemlékezésünk e helyen RADÓ SÁNDORRÓL, ill. életműve nagyságának — tudományos és társadalmi — elismeréséről ma még nem lehet teljes, erre még más alkalommal és többen is vissza fognak térni. Forradalmár életével, pihenést nem ismerő, gazdag tudományos és szervező munkás-

ságával, példaadó és örökké maradandó emléket állított magának.

Az MTA Föld- és Bányászati Tudományok Osztálya, a Magyar Földrajzi Társaság tagsága, a geográfusok népes tábora és a magam nevében búcsúzom tőled, RADÓ elvtárs! Emlékedet, a nagy előd emlékedet kegyelettel megőrizzük.

A Magyar Földrajzi Társaság kiadásában megjelent művekből a következő kiadványok kaphatók

Földrajzi Közlemények	1888. XVI. köt.—1948. LXXVI. kötetig:	
	teljes kötet	44—Ft
	egyed. füzet	11—Ft
	1953. Új f. I.—1980. Új f. XXIX.-ig	
	teljes kötet	64—Ft
	egyed. füzet	16—Ft
Abrégé du Bulletin de la Société Hongroise de Géographie		
	1888. XVI.—1903. XXXVI. számonként	10—Ft
Bulletin de la Société Hongroise de Géographie. Intern. éd.		
	1901. XXVII.—1913. XLI.-ig, számonként	10—Ft
	1937. LXV.—1943. LXX.-ig, számonként	10—Ft
A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei		
Kiadja a magyar Földrajzi Társaság Balaton-Bizottsága		
A teljes műből hiányzik 7 kötet, a meglévő 25 kötet ára fűzve		3000—Ft
Egyed. kötetek ára 40, 60, 80, 100, 150, ill. 200 Ft.		

A kiadásért felel az Akadémiai Kiadó igazgatója

Műszaki szerkesztő: Sándor István

A kézirat nyomdába érkezett: 1982. II. 4. — Terjedelem: 8.05 (A/5) ív
82.10494 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György